

І.В. ЛЕВИЦЬКА, канд. екон. наук, доцент, ВТЕІ КНТЕУ, Київ

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ МАСШТАБІВ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В КОРПОРАЦІЯХ

Стаття присвячена проблемам ефективного протікання процесів відтворення в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Автором визначено складові аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища корпорації, запропоновано послідовність дій при визначенні можливих напрямів відтворення основних засобів корпорації з урахування потреб розвитку ринку, можливості самої корпорації та темпів процесів відтворення, які забезпечать необхідні темпи зростання ринку товарів, що випускається корпорацією.

Статья посвящена проблемам эффективного протекания процессов воспроизводства в условиях нестабильной внешней среды. Автором определены составляющие анализа внешней и внутренней среды корпорации, предложен последовательность действий при определении возможных направлений воспроизводства основных средств корпорации с учетом потребностей развития рынка, возможности самой корпорации и темпов процессов воспроизводства, которые обеспечат необходимые темпы роста рынка товаров, выпускаемой корпорацией.

This article is devoted problems of effective processes of reproduction in unstable external environment. The author has identified components of the analysis of external and internal environment of the corporation, proposed a sequence of actions to determine possible areas of reproduction, plant and equipment corporation with the needs of the market, the possibility of the corporation and the rate of reproduction processes, which will provide the necessary growth market for goods manufactured by the corporation.

Забезпечення ефективного протікання процесів відтворення можливе лише за рахунок визначення відповідності темпів та масштабів відтворення умовам зовнішнього середовища: стану ринку, перспективам розвитку ринку, на якому працює підприємство, відповідності рівня покупної спроможності населення обсягам пропозиції, потребам у впровадженні інновацій та доступу до інновацій, стану законодавчого поля країни, стану фондового ринку, стану економіки країни та ін. (рис. 1).

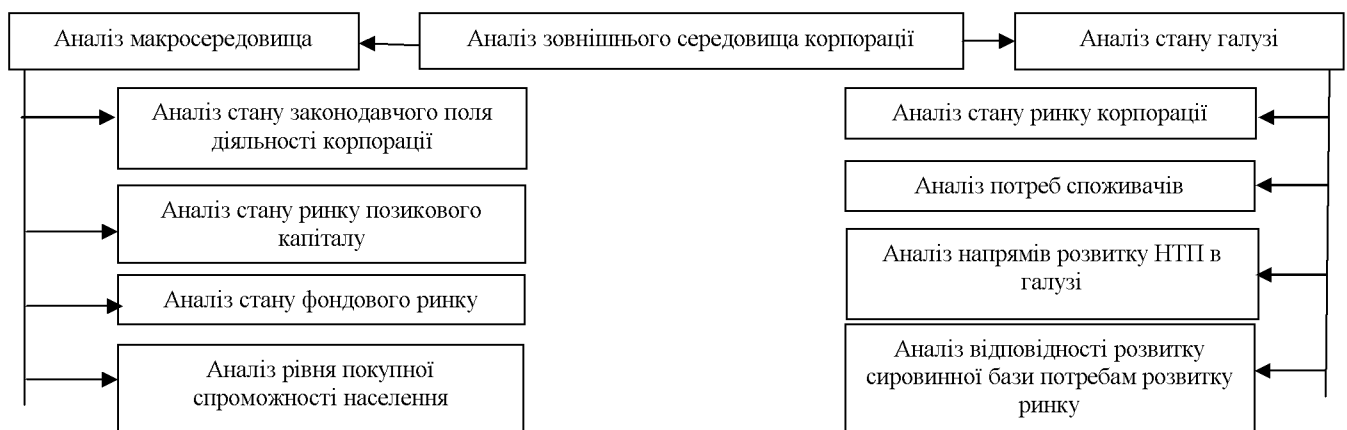

Рис. 1 – Складові аналізу зовнішнього середовища

З точки зору відповідності стану зовнішнього середовища політиці відтворення основних засобів корпорації вимагає, крім традиційних, специфічних підходів до проведення аналізу та специфічних інструментів, оскільки в цьому разі необхідно визначити специфічні показники, які б дали можливість визначити не лише загальні характеристики впливу зовнішнього середовища на конкурентну позицію підприємств, а й на масштаби, напрями та темпи процесів відтворення.

Складові проведення аналізу зовнішнього середовища, інструменти його проведення та показники, якими можна визначити стан впливу наведено нижче (табл. 1).

Таблиця 1 – Складові процесу аналізу зовнішнього середовища

Напрями аналізу зовнішнього середовища	Напрями проведення аналізу	Характеристики визначення стану складової зовнішнього середовища	Вплив на стан ринку товару	Можливі коригуючі зміни у типі процесу відтворення
1	2	3	4	5
Аналіз стану законодавчого поля діяльності корпорації	Моніторинг законодавчого поля	Визначення впливу законодавчого акту на розвиток корпорації:		
		заборонний	згортання діяльності, перепрофілювання або продаж бізнесу	звужене відтворення або продаж активів
		нейтральний	утримання ринкового сегменту	просте відтворення
		сприяючий	розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
Аналіз стану ринку позикового капіталу	Визначення доступності позикового капіталу для суб'єктів підприємництва	Рівень ставок по кредитних ресурсах		
		високий	утримання ринкового сегменту	звужене або просте відтворення
		середній	утримання або розширення ринкового сегменту	просте або розширене відтворення
		низький	розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
		структура ринку позикового капіталу (ПК)		
		переважає короткостроковий ПК		звужене або просте відтворення

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
		співвідношення 50/50		просте або розширене відтворення
		переважає довгостроковий ПК		розширене відтворення
Аналіз стану фондового ринку	Можливість операцій з борговими зобов'язаннями як джерела залучення додаткового фінансування	Ступінь розвитку фондового ринку (визначення вартості розміщення акцій; доступність інформації для інвесторів та реципієнтів)		
		нерозвинутий	посилення присутності крупного бізнесу на ринку товару	для крупного бізнесу – розширене відтворення; для середнього – переважно просте
		розвинутий	р крупного бізнесу можливий вихід на ринок товару середнього бізнесу	залежно від насиченості ринку товару та ринкової позиції корпорації або просте або розширене відтворення
Аналіз рівня покупної спроможності населення	Визначення доступності товарів, що випускаються корпорацією, для різних прошарків населення	Відхилення від раціональних норм споживання; аналіз структури витрат домогосподарств		
		менше раціональних норм споживання – зростання витрат на харчування;	зростання ринку харчових продуктів масового вжитку	розширене відтворення
		досягнення раціональних норм споживання – стабілізація витрат на харчування	стабілізація обсягів ринку, можливе зростання в межах приросту чисельності населення; зростання ринку елітних товарів,	просте або розширене відтворення
		перевищення раціональних норм споживання – зміна структури витрат у бік оплати послуг	стабілізація обсягів ринку, можливе поступове згортання традиційних товарів, розвиток ринку інноваційних товарів	просте, звужене або розширене відтворення

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
Аналіз економічної ситуації в країні	Визначення періодів економічної активності та спадів	Визначення фаз економічного циклу; прогнозування тривалості фаз економічного циклу		
		пік	максимально можливий обсяг ринку	просте відтворення
		падіння	зменшення обсягів ринку	звужене або просте відтворення
		дно	стабілізація мінімального обсягу ринку	просте відтворення
Аналіз ринку інновацій	Доступність інновацій для корпорацій	Напрями інновацій в галузі; вартість інноваційних технологій		
		продуктові інновації	утримання ринкового сегменту або його розширення	просте або розширене відтворення
		процесові інновації	розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
Аналіз стану ринку корпорації	Можливості розвитку ринку	Життєвий цикл галузі		
		галузь, що розвивається	розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
		зріла галузь	утримання ринкового сегменту	просте відтворення
		галузь, що затухає	зменшення ринкового сегменту	звужене відтворення
		Темпи розвитку ринку товару		
		згорання	зменшення ринкового сегменту	звужене відтворення
		стабілізація	утримання ринкового сегменту	просте відтворення
		розвиток	розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
		Еластичність попиту на товари за доходом та ціною;		

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
		еластичний	зі зміною доходу – обсяг ринку змінюється	звужене або розширене відтворення
		нееластичний	зі зміною доходу обсяг ринку не змінюється	просте відтворення
		Рівень перехресної еластичності		
		еластичний	зі зміною обсягів пропозиції товару- субституту – обсяг ринку змінюється	звужене або розширене відтворення
		нееластичний	зі зміною обсягів пропозиції товару- субституту обсяг ринку не змінюється	просте відтворення
Аналіз потреб споживачів	Визначення споживчих переваг	Визначення ставлення до товару; визначення потенційних потреб споживачів; визначення відповідності товарів, що пропонуються ринку, вимогам споживачів		
		всі характеристики товару відповідають вимогам споживачів	ринковий сегмент або зростає, або стабільний	просте або розширене відтворення
		окремі характеристики товару не відповідають вимогам споживачів		
12			є товар-замінник – ринковий сегмент скорочується	звужене відтворення
			товар-замінник відсутній – ринковий сегмент стабільний	просте відтворення
		більшість характеристик товару не відповідає вимогам споживачів	ринковий сегмент зменшується	звужене відтворення або продаж активів
Аналіз напрямів розвитку НТП в галузі	Визначення відповідності розвитку НТП в галузі світовим тенденціям	Рівень інноваційності технологій та продукції в галузі відносно світових стандартів		

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
		відповідає	ринковий сегмент зростає як за рахунок внутрішнього, так і зовнішнього ринку	розширене відтворення
		не відповідає	внутрішній ринок відкритий для імпорту товарів – ринковий сегмент зменшується	звужене відтворення
			внутрішній ринок закритий для імпорту товарів – ринковий сегмент стабільний	просте відтворення
Аналіз відповідності розвитку сировинної бази потребам розвитку ринку	Визначення доступності ринку сировини для корпорації	Співставлення виробничих потужностей переробних підприємств та обсягів надходження сировини на переробку		
		темпи розвитку сировинної бази відповідають потребам ринку	ринок товару врівноважений	просте або розширене відтворення, залежно від загальних тенденцій розвитку ринку
		темпи розвитку сировинної бази перевищують потреби ринку	можливе зростання ринкового сегменту	просте або розширене відтворення
		темпи розвитку сировинної бази менше потреб ринку		
			стабілізація ринкового сегменту за рахунок інвестицій у сировинну базу	просте відтворення
			зменшення ринкового сегменту	звужене відтворення
Аналіз діяльності конкурентів	Визначення типу конкуренції на ринку та конкурентних переваг найближчих конкурентів	Наявність конкурентних переваг високого порядку у конкурентів		
		ринкова позиція конкурентів сильніша	утримання ринкового сегменту	просте відтворення
			поступовий вихід з ринку	звужене відтворення або продаж ак-

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
		ринкова позиція конкурента слабкіша	розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
		ринкова позиція конкурента така ж як і у корпорації	утримання ринкового сегменту	просте відтворення
			розширення ринкового сегменту	розширене відтворення
Аналіз каналів розподілу	Визначення відповідності каналів розподілу можливим обсягам збуту корпорації	Співставлення можливих обсягів реалізації через задіяні канали розподілу та виробничих потужностей підприємства		
		темпи розвитку каналів розподілу відповідають виробничим можливостям підприємства	ринкові можливості корпорації врівноважені	просте або розширене відтворення, залежно від загальних тенденцій розвитку виробництва
		темпи розвитку каналів розподілу не відповідають виробничим можливостям підприємства		
		темпи розвитку каналів розподілу менше виробничих потужностей підприємства	ринкові можливості корпорації не врівноважені – необхідні інвестиції у канали розподілу	просте відтворення – для структурних підрозділів, що зайняті виробництвом продукції, розширене відтворення для структурних підрозділів, що зайняті реалізацією продукції
		темпи розвитку каналів розподілу вище виробничих потужностей підприємства	Ринкові можливості корпорації не врівноважені	розширене відтворення – для структурних підрозділів, що зайняті виробництвом продукції, просте відтворення для структурних підрозділів, що зайняті реалізацією продукції

Проведення аналізу за представленим алгоритмом дозволяє визначити відповідність процесів відтворення корпорації стану зовнішнього середовища.

Суттєвого значення набуває також проблема відповідності можливостей самого підприємства (корпорації) процесам відтворення. Необхідно визначити якість технологічних процесів, доступність корпорації до інновацій, склад та кваліфікація персоналу, у тому числі інженерного та того, що обслуговує обладнання, достатність джерел фінансового забезпечення для підтримання обладнання у робочому стані, склад відділу, що формує та реалізує технічну політику, відповідність технологій вимогам ринкового попиту та стратегічним та тактичним цілям корпорації. Такий аналіз доцільно проводити за відповідністю виробничої, кадрової, фінансової, облікової, амортизаційної, інноваційної, фінансової та інвестиційної політик (рис. 2).

Відповідність визначених політик можна визначити шляхом співставлення запланованих цільових параметрів з фактичними та відповідність досягнутих критеріїв темпам розвитку ринку та забезпеченням цих темпів необхідними параметрами відтворювальних процесів.

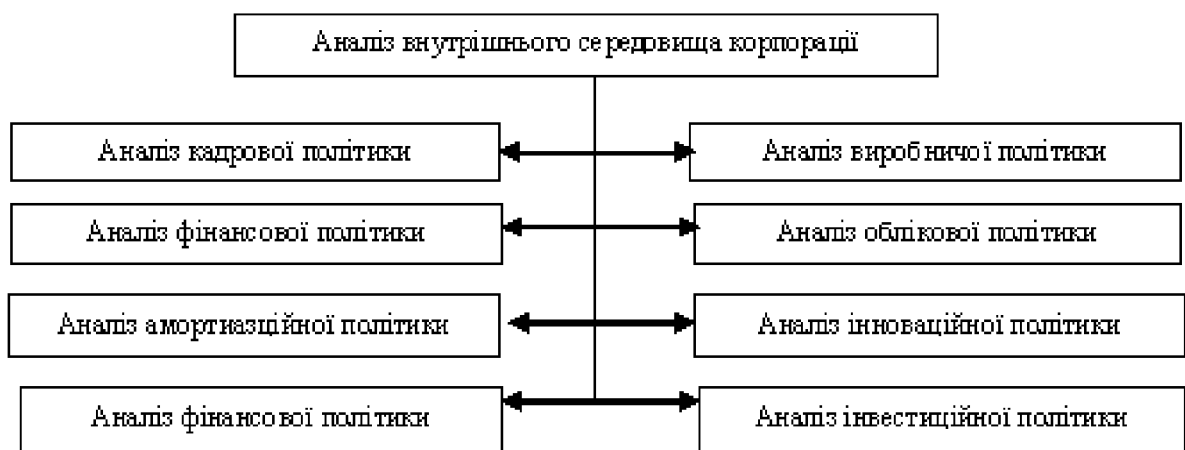

Рис. 2 – Складові аналізу внутрішнього середовища

Залежно від одержаних результатів можна запропонувати коригуючі дії, які приведуть у відповідність потреби розвитку ринку, можливості корпорації та темпи процесів відтворення, які забезпечать необхідні темпи зростання ринку товарів, що випускаються корпорацією (рис. 3).

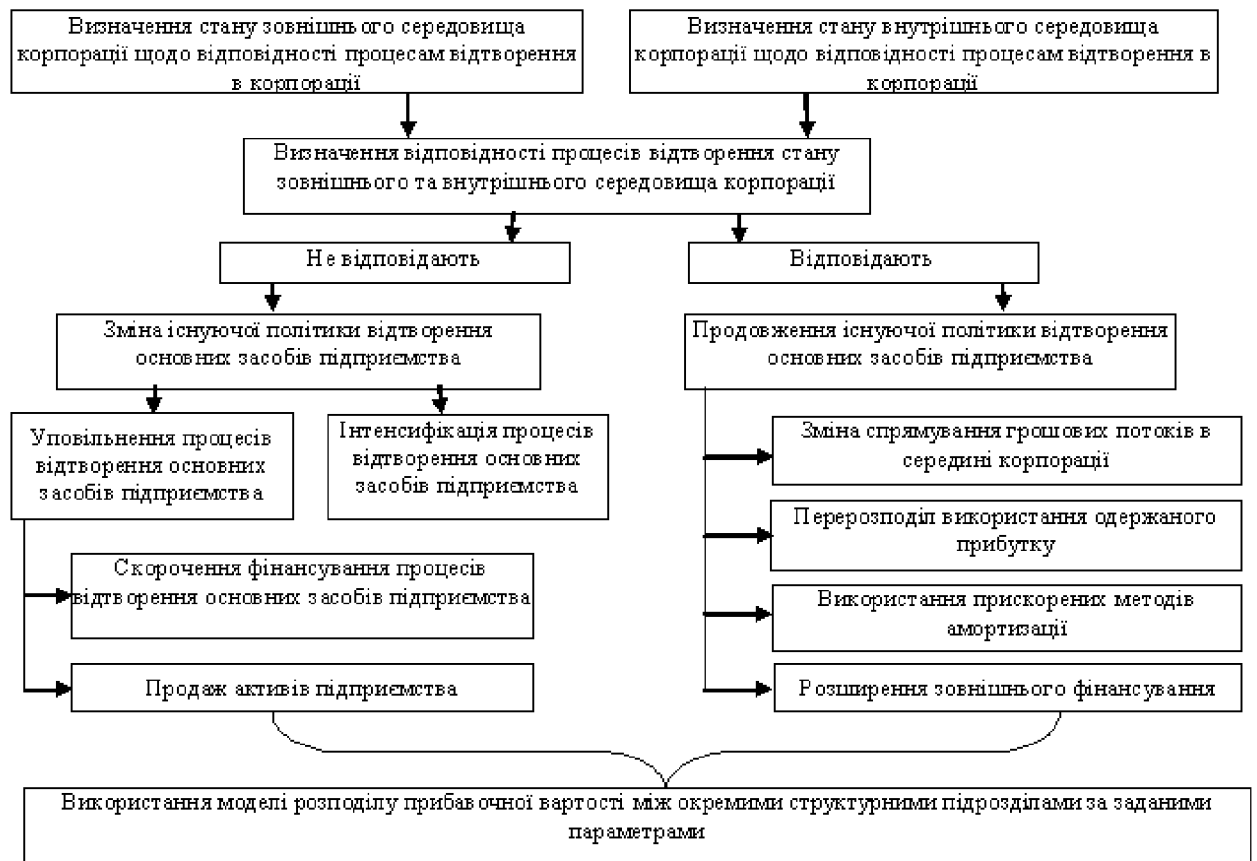

Рис. 3 – Послідовність дій при визначенні пропорцій відтворення

Висновки. Таким чином запропонований алгоритм дасть змогу забезпечити ефективне протікання процесів відтворення корпорації з врахуванням впливу нестабільного зовнішнього середовища, масштабів, темпів відтворювальних процесів, можливості самої корпорації щодо забезпечення зростання ринку товарів.

Список літератури: 1 *Левицька І.В.* Економічні цикли і пропорції відтворення // Регіональна бізнес-економіка та управління / Науковий, виробничо-практичний журнал. – Вінниця: – №1 (29), 2011. – С.10-16. 2 *Багиев Е.Г.* Принципы планирования промышленных инвестиций в условиях технического перевооружения производства / Е.Г. Багиев // Проблемы современной экономики, № 2(30) / [Електронний ресурс] / www/m-economy.ru/outher.php? 3 *Левицька І.В.* Амортизація як чинник прискорення процесів відтворення на підприємствах // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011.- №2, Т.1.- С. 106-113. 4 *Руденко Л.* Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій. К.: Кондор, 2004. – 477 с. 5 *Хошимура Ш.* Теория воспроизводства и накопления капитала / Ш. Хошимура [Пер с англ. Общ. ред. В.С.Дадаева]. – М.: Изд-во «Прогресс», 1978. – 255 с.